

NÉPNEVELŐK LAPJA.

NÉPNEVELÉSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

Megjelen e lap minden szombaton.

Előfizetések és reclamációk kizárólag **SENYEI FERENCZ**
egyesületi pénztáros úrhoz,
IX., Soroksári-utca 32. sz. küldendők.

Ára:
egész évre 4 frt. félévre 2 frt.
negyedévre 1 „ Egyes szám 10 kr.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz,
IX., Soroksári-utca 63. sz., czimezendők.

Hirdetések és ezek díja **Neumayer Ede** könyvnyomdászhoz*
Váci-körút, (Iparudvar) küldendők.

Népiskolai tanügyünk egy mozzanata.

Csak kivételesen esik meg néha az is az emberrel, hogy vágyai és akarata ellenére késztetik valamire a körülmények. Így vagyok jelenleg én is, mikor üdülszem soraimat a „Népnevelők Lapja“ t. olvasóihoz. Most, mikor a népnevelés munkásai egy hosszú év lefolyása után élvezik a megérdemelt nyugalmat, hogy majdan megíjodott erővel folytassák áldásos munkájukat a közjó érdekében, kezeim közé került hazánk egyik legrégebbi is legderebb tanítói egyesületének, a „Dél-magyarországi Tanítóegyesület“ legutóbb tartott közgyűléséről szóló tudósítás, mely szerint, ezen gyűlés egyik főtárgyát, a tanítói fizetések minimumának 600 frtban leendő megállapítása iránti mozgalom megindítása képezte.

Megvallom, hogy legkevésbé sem hittem valószínűnek, hogy a tanítói fizetések felemelése legyen azon thema, mely ellen valaha én emeljek szót; én, ki nemcsak belátom a tanítók tisztas javadalmazásának szükségét, de a hiányos javadalmazás következményeit és hátrányait átéreznem is kellett. És mégis készletve vagyok most, a Delmagyarországi Tanítóegyesület emelt határozatát val síthatlan, jámbor óhajtnak nyilvánítani, mikor ma, 15 évvel a közoktatási törvény megalkotása és életbeléptetése után, a tanítói fizetésminimumot a megállapított 300 frtnak kétszeresére akarjuk emeltetni, holott több ezer tanító fizetése még a jelenlegi, valóban szegényes, kis minimumot sem éri el; hanem az ily nyomorult díjazott neptanítók kénytelenek, teugódó, létezésök érdekében kaszakapa után nyulni, vagy valamely iparágban kifejtett munkájuk után a hiányzó filléreket pótolni, munkásságuk egy részét az iskolától megvonni, gondjukat a népnevelési kötelemek és a legszerényebb existálás követelte kötelességek között megosztani.

Mindaddig, míg tanítóink nagy része a jelenlegi minimumon alul van javadalmazva és ezen nyomorult díjazás a népnevelésnek még leghivatottabb munkásait is megbénítja működésökben; míg az iskolafentartó községek földhöz tapadt, nagy szegénységből folyó hiányokat nem pótolja az állam: mindaddig lét zni fog népnevelésügyünk azon káros állapota, mely a tanító nyomoruságos javadalmazásából ered és melyet a fizetési minimumnak papíron leendő megkétszerezése soha sem lesz képes megjavítani. Ez okból nem annyira a minimum felemelését kell szorgalmazni, mint inkább annak tényleges, biztosított kiszolgáltatását és a tanítói hivatalnak egyházi köze-

gektől és kényuraktól való független, önálló szervezését kell létesíteni törekednünk; hogy végre valahára az iskola ügyeinek intézésében csak ennek érdekei legyenek irányadók.

Erre nézve a tanítótság üdvös tevékenységet fejt ki, ha egyesületeiben, szaklapjaiban napirendre tűzi a már megállapított minimalis fizetés biztosításának és a tanítói állásnak kizárólag az iskola érdekének megfelelő szervezésének kérdéseit; ha foglalkoztatja velők a napi sajtót, előkészíti és megnyeri ügyének a közvéleményt, melynek hatalmas szava elnémitja majd az iskola albarátainak chorusát, megnyeri a közönyösek tömegeit és legyőzi a makacs ellenkezők táborát.

Tanügyünk fejlesztésére és tökéletesítésére ennek keresztülvitele nagy horderővel bír. Egy lépés ez, előre, ama czél felé, melyet helyesen értelmezett közérdek tüzött maga elé mikor az állam és társadalom felismerve a népnevelésnek messze ható fontosságát, ennek megfelelően igyekezett a népiskolát teljesen elhanyagolt állapotából felemelni és a községi iskola intézményének életbeléptetése által azt egyesek különérdekeinek követése alól felmenteni. Ez volt az első lépés a helyes irányban. Hogy sok késlekedés nélkül tovább is haladjunk ezen irányban, erre készített a haladás és kor szelleme, ezt követeli hazánk és népünk érdeke, ezt várja kormányunktól és törvényhozásunktól a haza nemtóje.

A minimumnak jelenleg úgy sem valószínűsíthető felemelése helyett kérelmezzék tanítóegyesületeink annak biztosított tényleges kiszolgáltatását, kérelmezzék a tanítói állás biztonságát a felekezeti tanítók részére, hogy azok ezen tekintetben is a községi tanítókkal egyenlő jogokban részesíttessenek. Legyen helyzetök teljes biztonságot nyújtó és csakhamar összetörpül azok tábora, kik a népnevelés terén a népnevelés munkásait sorakoztatják ellenfelül a haladás barátai ellen.

Felbiger emléke.

(Nyílt levél Róth József kir. tanácsos és pozsonymegyei tanfelügyelő úrhoz.)

Tisztelt uram! Ismert s senki által kétségbe nem vont tény, hogy a nagyok emlékének tisztelete mindenkor jótékony hatással van az új nemzedékre s a valódi műveltségnek egyik jele az, ha nem feledkezik meg az utókor azokról a jelentékeny úttörőkről, kiknek váliaira emelkedve szélesebb látkört s nagyobb jólétet biztosított magának.

A magyar néptanítók kegyeletes érzülete ellen

senkinek sem lehet panasza. Én, kinek másfélévtized óta alkalmam van a hazai tanügy mindeu lényegesebb mozzanatát figyelemmel kíséreni, habozás nélkül tehetem azt a nyilatkozatot, hogy a magyar néptanítók testülete lelkesedésben s kegyeletes érzelmben egyaránt a legelső helyek egyikét foglalja el társadalmi életünkben, hogy e kaszt, melynek fényes jövőjében ma már alig kételkedik valaki, mintha Eötvösünk eszményies lelkesedését örökségül hagyta volna reá, ma is képes buzgón és önzetlenül működni minden téren, hol valóban nagy s nemes dolgokról van szó. De talán felesleges is e nyilatkozat. Magyar tanítók voltak azok, kik Eötvösnek éreznél maradandóbb szobrot állítottak, a kisdidnevelők megörökítették Brunsvik Teréz nevét, a háromszékmezei tanítók Apáczai Csere János, a balatonvidékiek Molnár Aladár nevét dicsőítik s nem egy férfiú, ki a magyar közoktatásügy terén fáradozott, már életében élvezte a magyarországi tanítók kegyeletes érzelmének szeretettel nyújtott adóját.

Nem kételkedem ily mult s jelen láttára, hogy Pozsonymegye néptanítóinak kara is megteszi kegyeletes kötelességét egy elfeledett nagy tanfériú iránt, kinek hamvai az ős koronázási városban nyugodnak s ki nemcsak azt érdemli meg, hogy nevét ne feledjük el, de a kire nagyon is büszkék lehetünk.

Felbigert értem, a híres paedagogust, ki a mult század végén a magyar közoktatásügyet gyökeresen reformálta s ki az önálló népiskolát hazánkban megteremtette.

A neveléstudomány egyetemes történetének nagy alakjai közül kettőnek neve szorosabb összeköttetésben áll hazánkéval: Comeniusé s Felbigeré. De bármily nagy legyen is a szemléltető oktatás első mesterének hírve s bármennyire büszkék lehetünk arra, hogy az „Orbis pictus“ e földön született: Comenius rövid ideig tartó s idegenszerű működésével szemben Felbiger érdemeit, ki több mintegy évtizeden át igaz lelkesedéssel s vasszorgalommal vezette hazánk közoktatásügyét, méltán ki lehet emelnünk.

Nem akarom e kiváló férfiú nagy érdemeit, melyeket ön bizonyly jobban ismer, mint én, e helyen részletezni; a főbb adatok ugyis feltalálhatók minden neveléstörténelemben s encyclopaediában. Elég legyen egyszerűen ide írnom az egyik legilletékesebb bíró dr. Kiss Áron jellemző szavait: (A magyar népiskolai tanítás története. 278. l.): „Nekünk e korban a nagy Felbiger volt állami paedagogusunk, Felbiger, kit én, mentül többet foglalkozom e dologgal, annál inkább tisztelvek és bámulok.“

S mit nyújtott a magyar tanítói kar e kiváló férfiú emlékének? Comenius rövid idei magyarországi tartozkodására vonatkozólag minden legkisebb részletet szorgalmasan összegyűjtene a sárospataki tanfériúk, Felbigerről alig szólt valaki, műveit s működését magyar nyelven csak futólagosan ismertették s bizonyly nem egy pozsonymegyei tanító is találkozik, ki azóta, hogy a tanítóképző intézetből kikerült e nevet is elfeledte.

Uram! ön nemcsak hivatalból, de mint nem egy alkalommal meggyőződtem, minden tekintetben vezérférfia Pozsonymegye néptanítóinak. Nyilvánosan kérem fel azért most, midőn Felbiger halálának (mint pozsonyi apát 1788-ban halt meg) százados évfordulója közeledik, hívja fel Pozsonymegye tanítóit, tanácskozzanak arról, miként lehetne e hiányt pótolva gondoskodni arról, hogy a százados évforduló alkalmára Felbiger neve s működése ne legyen többé elfeledett, gondoskodni arról, hogy széles e hazában tisztelettel emle-

gessék ama férfiú emlékét, kire egykor Pozsonymegye tanítói kiválóan büszkék fognak lenni.

Ha e kegyeletes munkát Pozsony néptanítói elvállalják — s én nem kételkedem, hogy így lesz — új összetartó kapocs, új lelkesítő példa lesz előttök e névben s a magyar közoktatásügy története, ha esetleg közadakozás segélyével Felbiger élete s működését a százados évforduló alkalmából megiratnék, igen-igen jelentékeny gyarapodást nyer, jelentékenyebbet, mint sokan sejdíthetnék, mert a kor, melynek középpontja Felbiger volt, népoktatásunk történetének első virágzása kora, az a forrongó időszak, midőn a történetíró az eszmék születésének nagyérdékű folyamatát lépésről lépésre kísérheti.

Ne tagadja meg ön, mélyen t. tanfelügyelő ur, a kezdeményezés nehéz, de, ha ön teszi, bizonyly eredményes munkáját. Felbiger emlékének felújítása — az összes magyarországi tanítók s minden tanfériú kötelessége, a pozsonyi tantestület érdemeket szerez magának, ha e kegyeletes munkát, melyre a helyi emlék is ösztönözheti, első sorban magára vállalja.

Budapest 1884. jul. 27.

György Aladár.

A polgári iskolák tanerői

Elkerülhetlenül szükséges, hogy a polgári iskolai tanító tisztában legyen a polgári iskola feladata és irányáról, tiszta ismerete legyen ez iskola műveltségi céljáról, hogy egész nevelése és tanítása bizonyos rendszeren s ez intézménynek megfelelő elveken alapuljon.

Szükséges továbbá, hogy a polgári iskola tanítója szeretettel csüggyön pályáján, mert ez iskola szebb jövője nem csekély mértékben az ő tanítói buzgalma-hoz van kötve.

Azon vita, mely a polgári iskolai tanítók között napirenden van, hogy t. i. némelyek szerint az egyetemet, mások szerint a polgári tanító képezdét végzett növendékek jogosítottak első sorban a polgári iskolai tanítói állást betölteni, nagyon meddő, hiszen a tanítási képesség, melyet a jelölt akár az egyetemen, akár a képezdében nyert, csak általánosságokra szorított, csak magában az iskolában nyílik tere a tanítónak a reabizott tanulóknak szellemi képességének megészlelése után, valóban nevelési és tanítási elvet alkotni, melyet ilyen vagy olyan intézetnél követnie kell.

Még azt is mondják, hogy némely polgári iskola tantestületében előforduló egyenetlenségnek is az az oka, hogy a tanítói testület tagjainak képesítése nem egyenlő s így egyik a másikat lenézi s ez a nagy közönségnek is tudomására jut. Én azt hiszem, hogy mindez csak ráfogás. Nézetem szerint a hiba részben azon körülményben rejlik, hogy a polgári iskolák rohamos felállításával egyre másra alkalmazva lettek a képezdét, vagy egyetemet végzett oly ifjak, kik tulajdonképen az iskola falán kívül mással nem érintkezvén, csupa szereplési vágyból néha olyan sajátságos viseletet tanusítanak, mintha ez által akarnának ugy a társadalomban, mint collégáik közt némi tiszteletre szert tenni. Néhány év mulva, a midőn majd a fiatalság nem nyomulhat oly tömegesen az iskola padjaiból rögtön a tanári kathedrára, egészen el fog mulni az ily nagyon éretlen viszály. Mert nem a képesítés minősége ad jogot a büszkeségre, hanem a hivatás jó, pontos és lelkiismeretes betöltése. Nem a szakműveltség hiányában, mint ott van a hiba, hogy egyesek igazán kifogásolható társadalmi műveltséggel lépnek a polgári iskolai tanítói pályára, pedig az általános műveltség szoros összefüggésben van e tanodai neveléssel s e tekintetben

sem szabad már a polgári iskolai tanítónak kifogásolhatónak lenni. Mert a polgári iskolának csak akkor lesz szilárd alapja, ha a polgári iskolai tanító a társadalom minden rétegében — ép úgy a vezéregyéniség, mint az egyszerű iparos és földművelő előtt — hivatását ismerő komoly férfunak tűnend föl. Tapasztalásból állíthatom, hogy a nagy közönség — különösen a vidéken — inkább megfigyeli és bírálja a polgáriskolai tanítót a középtanodai tanárnál. Míg emennél minden különbséget szaktudományának tud be, — azaz rámondja, hogy könyvmoly s szobatudós — addig amazt hasonlóért műveletlennek declarálja. Az ily ferdeséget az életben többnyire levetkőzi a tanító, de csak úgy, ha nem huzza magát vissza a nyilvános társadalmi élettől, hanem részt vesz mindenben, de, mindentűt szerénység-gel párosult komoly viseletet tanusít.

Másrészt Hunfalvi kitűnő tudósunk szerint társadalmi állapotaink sok fonákságának következménye az, hogy nálunk általán véve a tanárokat és tanítókat nem részesítik azon elismerésben és tiszteletben, melyre ők mint szellemi munkások méltán igényt tarthatnak. Kivált a vidéken, a vidéki városokban tapasztalhatjuk, hogy a polgári iskolai tanítók a társadalmi körökben nem foglalják el azt az állást, mely őket megilletné. Nagyon sok helyütt nincsen meg az a tiszteletük és tekintélyük, melylyel mind az iskolában, mind a közönségnél birniok kellene. Sok helyütt fitymálják őket, kicsinylőleg, megvetőleg nyilatkoznak róluk a családi és társadalmi körökben s kétségtelen, hogy egyebek mellett ez társadalmunk fonák nézeteinek egyik következménye.

De nemcsak az iskola virágzását feltételező benső testületi szellemmel nem találkozunk mindenhol, hanem sok helyt a polgári iskolaszék, gondnokság és tantestület között is vannak surlódások, sőt viszályok is ez intézetek nagy kárára és egészséges irányban való fejlődésének rovására. Különösen káros hatásuak az ily surlódások oly helyeken, hol ez iskola idegen ajkú lakosság közé van ékelve. Pedig a felügyelő bizottság, ha kitűnő elnöke és jeles tagjai vannak, kitűnő szolgálatot tehet ez intézetnek. Azon szerencsés helyzetben vagyok, illetőleg van ez iskola, melynél működöm, hogy feladatának teljes tudatával bíró gondnokságot bír felügyelő bizottságul. Tartozom e kitéréssel az itteni gondnokságnak, nehogy — ha valaki közülük e kis tanulmányt olvasandja, szemrehányással illessen. De hálátlanság volna ennek elhallgatása iskolánk iránt is, melynek virágzása abban rejlik, hogy a bizottság jeles tagjai igyekeznek lehető legjobban érvényesíteni befolyásukat iskolánk érdekében. Ezért nyilvánítjuk is tiszteletünket annyiszor a mennyiszor lehet, — jóllehet ők ismert szerénységüknél fogva mindig a tantestületre hártják az érdemet. De megint önzés volna tőlem, ha mivel itt ily kitűnően folynak a dolgok s ily szép a viszony gondnokság és tantestület között, azon számos panasz és feljajdulás daczára, meiyek az utóbbi időben egymást érték — az iskolaszékek és gondnokságokat illetőleg, csupán az itteni viszonyokat tekintve, ezen intézmény helyessége mellett szólalnék fel; mert sok helyütt bizony e felügyelő bizottság a helyett, hogy a tanítónak fardóságos kötelességei teljesítését megkönnyebbitené, azzal fensősége érzetében sok esetben mint szolgáló bánt, pedig e felügyelő bizottság egy némelyik tagja jóval alacsonyabb műveltségi fokon áll az alája rendelt tanítónál. Már pedig minden hivatás, szakértelm és műveltség nélkül tekintélyt mutatni lehet ugyan, de nevétséges, bosszantó, mely az önálló, lelkiismeretes s kötelességeit ismerő tanítót csak elkészeríti s végtelen kárára van az intézetnek. Az ily divide et impera elv alkalmazása bár

hol inkább megjárja, de a tanügynél nem, mert ott nagyon megboszulja magát és csak az iskola vallja kárát.

(Vége köv.)

Bukó Kálmán.

Hozzászólás.

A fővárosi elemi népiskolai tananyag helyes megválasztása, illetve a tanterv revíziója kérdéséhez.

(Folytatás.)

Azon viszonynál fogva, melyet én a fővárosi elemi iskolákban használatban levő német olvasókönyvekkel szemben elfoglalom, nagyon megnehezíti a hozzászólást félve, hogy az objektív alig lehet, és ha mondanám is hogy fölébe helyezem az igazságot bármiféle személyes érdekeknek, ezt nem igen hinné el mindenki; szerencsémre a „német“ oly alárendelt tárgya a községi iskoláinknak, hogy annak bármiként való taníttatásáról hiszen csak a gépies olvasás- és írásról van szó mákszemnyit sem változtat sem a tanterven, sem a tanmódon. Annál tüzetesebben akarok a III. fejezethez, a beszéd- és értelemgyakorlatokhoz hozzászólni. Mikor Nagy László megírta a vezérkönyvét a Beszéd- és Értelemgyakorlatok tanításához nem a fővárosi gyermek lebegett lelki szemei előtt. A falusi gyermek szűk környezetben leginkább, magára vagy magához hasonlókkal hagyatva, felnevekedvén, nagyon szűk látókörrel bír.

Kevés a bátorsága, kevés a fogalma és kevés a szava. Itt nemcsak gyakorolni kell a beszédet és értelmet, hanem ébreszteni is kell, adni, közölni kell az ilyen gyermekeknek és ilyenekre gondolt Nagy László és nagyon-nagyon helyesen gondolt. A magas kormány pályakoszoruszta Nagy László „vezérkönyvét;“ nem is lehetett volna jobb könyvet írni vagy szerkeszteni, mert a kormány az ország igényeit, nem pedig a különleges fővárosit tartozik tekintetbe venni. A fővárosi gyermek azonban egészen más környezetben nevelkedik. Szükséges ezt bővebben fejtegetni? Adjuk még ehhez, hogy a fővárosi gyermekek legnagyobb része mielőtt a rendes iskolázást megkezdi, óvó intézetbe jár szóval: egészen más előkészítéssel jön iskolába.

Már most azt hiszem, hogy a fővárosi gyermeket oly dolgok megtanulására kényszerítjük, mely egészen távol esik látókörétől. A túlterhelés a lelki erők túlságos megfeszítésében áll — de lehet, hogy valami dolog az egyiknek lelkét túlterheli, a másikat nem.

A francia ember, ki a magyar nyelvet meg akarja tanulni, minden nehézség nélkül kiejtendő a „gy“ hangot, mivel az az ő nyelvében megvan, képzete él lelkében és érzetében; de már a tót ember éppenséggel nem bírja — a német ember meg nagy nehezen ejtetheti csak ki.

A mi tehát a tót vagy németre nézve túlterhelés volna, az a francziára nézve nem is erőfeszítés.

Ha annak a fővárosi gyermeknek — mert abban egyezik a falusival, hogy beszédét értelmét ébreszteni és gyakorolni kell — azt adjuk beszéd- és értelemgyakorlatául a mi az ő látókörének megfelel: akkor nem fogjuk sohasem túlterhelni. Ha a „javaslat“ a vezérkönyv gyökeres javítását akarja (lásd „Népnevelők Lapja“ 23 sz. 179 oldal III. f. A.) miért habozik kimondani, hogy a fővárosi a beszéd és értelemgyakorlatok tanításához a fővárosi gyermekek igényeinek megfelelő vezérkönyvet írasson?

A Nagy László vezérkönyvén foltozgatni nem fog célhoz vezetni. Lehet, hogy csalódom, de én úgy vélekedem, hogy a fővárosi (különösen bel-lipótvárosi . . . !)

gyermek 5% sem látott 6 éves koráig tyukot, vagy galambot. Minek ezeket az I. osztályban pertractálni? nem találhatunk más anyagot a beszéd és értelem gyakorlására? Ne felejtjük azt sem, hogy mennyiben különböznek a fővárosi iskolák butorzatai a falusiaktól. A mi nagy táblánk olyatén szerkezetűek, hogy azokat egy 6 éves gyermek fel sem foghatja. Egész gépezet, melynek megértésére előismeretek szükségesek. A beszéd és értelem gyakorlatok anyagának meghatározása fontos, annak feldolgozása még fontosabb.

A beszéd- és értelemgyakorlatokra való szerény észrevételeimet azon tiszteletteljes kérelemmel zárom be, hogy a főv. tanügyi hatósága ép úgy mint a magas kormány a javaslattevő tanfériak erre vonatkozó véleményüket kellően méltányolni kegyeskedjenek. Sok van abban elmondva, a mi nincs is kiírva, a dús tapasztalokkal bíró tanfériak, kik a javaslatot készítették nagyon kiméletesen érintenek bizonyos dolgokat — a hatóságtól függ nyílt határozottsággal formulálni követeléseit, a tanfériak csak óhajthatnak, a hatóság követelhet és követeljen is ott, hol az iskola érdeke megkívánja, a tanítók csak üdvözölni fogják, e jobb állapotokat czélzó intézkedéseket.

(Folyt. köv.)

Schön József.

Könyvismertetés.

Fehértemplom város tanügy története a város keletkezésétől a mai napig. (1717—1882). Irta Berecz Gyula. Fehértemplom, 1882. Wunder Gy. könyvnyomdájából. Nagy nyolczad rét, 239. lap. Ára?

Oly csekély tanügyi monographiánk száma, hogy akár ujjaikon is elszámálhatnók azokat. Pedig ezeknek rendkívüli fontosságáról ma már mindenki meg van győződve; Hiszen a kinek nincsenek hű, élénk világos, tiszta, szóval tökéletes képzetei: annak tökéletes fogalmai sem lehetnek. Ki Magyarország tanügyéről complet képet akar nyerni, annak elengedhetlenül ismernie kell minél behatóbban a részleteket, ezek intensitásától függvén az egész intensitása is.

És ki ne volna áthatva világhírű tudósnk, Pulszky Ferencz ama gyönyörű mondása „A multat kell ismernünk, hogy a jelent becsülhessük“ mely lélektani igazságától? A természetben valóban minden bizonyos egymásutáni fejlődésnek van alávetve. Ugy az egész emberiség, valamint minden egyes tagjának szellemi fejlődése is történeti multon alapul. Ez a bázis, a melyen a felépítés munkája történhetik. Államférfiak, kik kormányzásuk alá tartozó népek történelmi multját nem respectálják, az illető népek fejlődési menetét csak megakasztják. A tanügy embereinek is jól kell ismerniök az oktatás multját, mert csak ennek ismerete fogja őket a szükséges reformálások mikénti eszközésére képesíteni. Ez fogja meghatározni, hogy kívánatos-e és hol a gyors, vagy lassu tovább fejlesztés a javítás, vagy rombolás, a hosszabb, vagy rövidebb időre való betetőzés stb. stb!

Örömmel kell azért fogadnunk még csak csecsemő korát élő tanügy-monographiai irodalmunk minden — bár fogyatékos — termékeit is. Annál inkább megbecsülni az olyanokat, milyen pl. a Berecz Gyuláé, mely tanügyi monographiai irodalmunk rendszerének megalkotásához is nagy és tekintve a kezdet nehézségeit — sikeres lépéssel járult.

A helyes anyagbeosztás írónak egészséges distingváló képességére vall, mely mindig le-

hetővé teszi neki, hogy lényeges dolgokat a lényegtelenektől jól megkülönböztesse. Élénk leíró, ügyes elbeszélő, e mellett alaposan ítél, logice következtet, s sokszor tanujelét adja annak hogy ideák lekesitik. Csak az a kár, hogy eszméinek s a dolgok feletti saját jobb meggyőződésének nem mindig mer határozottan kifejezést adni. Mintha valamely láthatatlan erő pressiót gyakorolt volna reá!

Az I. fejezet (7—10. lap) szól a Bánság és népeiről a XVIII. század elején. A Bánság 1718. július 21-én a passaroviczi békekötés folytán, visszakerült a habsburgi dinasztia birtokába. III. Károly, osztrák császár és magyar király, a bécsi kormány óhaját teljesítve, azt örökös tartományai mintájára, német szervezetű és nyelvű korona tartománynyá alakította. E terület, melyen jobbára románok (oláhok) laktak, szegény, kipusztult, részben mocsaras, részben homokos sivatag volt ekkor. Lakói vadászat- és állattenyésztésből tengették életüket. A nomád élet iránti szeretetből restség, prédavágy, árulás és kegyetlenségre való hajlamok fejlődtek ki.

Én az itt lakott nép eme most említett rossz tulajdonait nem annyira a pásztoréletnek vagyok hajlandó betudni — mint Berecz Griselénivel együtt — hanem inkább az igen primitív, vagy éppen semmi iskoláztatásnak, (oláh) papjaik (popák) műveletlenségének, kik az iszonyu babonáság terjesztése által, nem a világosság, hanem a sötétség, nem a civilizáció, hanem a butaság szolgálói voltak és nagyrészen jelenleg is azok. Azért reformra, egészséges reformra égető szüksége van a magyarországi oláhságnak, valásukat illetőleg. És e tekintetben örök dicsőséget szerezhetne magának derék főpapjuk, Román Miron, metropolita érsek, ki miveltségénél, bölcsességénél, hazafiságánál fogva, hivatott e reá várakozó missió teljesítésére. A románoknak templomaikba okvetlenül be kell vinni a magyar nyelvet, s általában vallási hitelveiket összeegyeztetni a magyar szellemmel, különben nincs jövőjük!

A II. fejezet (10—17. lap) Fehér-templom keletkezését és rövid történetét adja. A III. fejezet (17—20. lap) ismét a Bánság lakosainak jellemzését nyújtja az író, és fejtegeti röviden iskoláinak állapotát a XVIII. század elején. E III. fejezet az I. vel bátran egyesíteni lehetett volna, így compactabb képet is nyerhettünk volna a lakosság jelleméről.

A IV. fejezet (20—29. lap) már közelebről érdeklí a tanügy embereit. Fehér-templom tanügye ecseteltetik ebben 1717—1774-ig, vagyis a város keletkezésétől a normáliskola felállításáig.

A) A római katolikusok iskolája. Az iskola létezésének első, adatokkal bizonyítható fennáll-1736-ra kell tennünk. 1736 június hó 18-án báró Falkenstein Albert csanádi püspök egyházmegyéjében körutazást téve, Fehér-templomot is meglátogatta, mely alkalommal „különösen a tanuló ifjúságot hitdolgában nagyon hátramaradottnak találta, mi őt igen fájdalmasan érintette.“

Valamint nem bizonyos, hogy mikor alkalmaztatt az első tanító, úgy homály fedi az iskola épület építésének idejét is. Berecz erre több körülményt sorol elé, melyek szerint valószínű, hogy az első iskolaépület már 1737 előtt épült.

A tanítók legnagyobb része a tanítósg mellett, nemcsak az egyházi és harangozóí teendőket végezte, de ezenkívül még mesterséget is folytattak; a legtöbben pedig esténként a korcsmákban zenéltek, hogy másnap álmosan és fáradtan jelenjenek meg az iskolában. A tanítósg volt a tulajdonkép-

peni mellékjövedelem, mert az orgonistaság stb. ennél bizonynyal többet jövedelmezett. De ekkor tájt Németországban s Ausztriában hasonlóan állt az iskolaügy. Helfert szerint pl. több faluban azon ajánlatot tették a tanítónak, hogy vállalja el nyáron a jövedelmező telen pásztorságot és azért télen tanítsa ingyen a gyermekeket!

A tanítók a plébános által „fogadtattak fel” és nem tekintettek egyébnek, mint templomszolgáknak. (Ma is így van ez még sok helyt. B. J.) Hogy a tanítók ily körülmények között inkább az egyház, mint az iskola szolgálatában állottak, alig szorul bővebb magyarázatra. Hogy mi volt a tanítók teendője, kitűnik Kőszeghy csanádi püspöki titkárnak egyik, az eserekhez intézet rendeletéből, melyben figyelmükbe ajánlja, miszerint ha kerületükben utazást tesznek, az iskolákra vonatkozólag, ezeket jegyezzék meg:

1. Milyen a tanító viselete? 2. Tanított-e már annak előtte? Tett-e vizsgát? Letette-e az esküt? Ha még vizsgát nem tett volna, úgy az esperes vizsgálja meg nemcsak a hit- és erkölcsstan, de egyéb tudományokból is. 3. Vajjon szombaton és vasárnapon a mise előtt egy órával összegyűjti-e tanítványait és foglalkoztatja-e őket valamely hasznos dologgal? 4. Van-e a tanítónak a községtől, vagy máshonnan fizetése? 5. Mit kap keresztelek, esketés, vagy más templomi funkcióért? 6. Vajjon plébánosa irányában engedelmes-e? Viseltetik-e irányában a kellő tisztelettel? 7. Van-e gondja a templomi és egyházi ruhák tisztán és rendben tartására?

Ilyen volt Fehértemplom tanügye és tanítóinak állapota, míg Mária Terézia bölcs intézkedései folytán, a tanügy az államhatalom tényezőjeül elismerve, és ehhez képest, gyökeres reformoknak lett alávetve.

Noha nem vagyunk ellenségei a felekezeti iskoláknak — miután azoknak előnyeit több tekintetben el kell ismernünk — mégis örvendetes körülmény gyanánt jelezhetjük, hogy a M. Terézia-féle újabb reformok által nemcsak az iskola, de a tanítók is megszabadultak azon egyoldalúságtól, melyben a felekezetiesség által szenvedtek. Az iskola az állam és község tulajdona lett.

Berecz mig egyfelől a felekezeti iskoláknak előnyeit — melyeket mi, a magunk részéről, nem ismerünk — több tekintetben elismeri, más felől sejteti velünk, hogy az iskoláztatás tulajdonképpen nem a felekezetek, de az állam, a községek feladata. Nem fogok itt, ez alkalommal hosszabb jogi-, paedagogiai-, lélektani, didacticai politikai fejtegetésekbe bocsátkozni, pedig ezek mind a mellett bizonyítanak, a mi mondandó vagyok, hanem csak egyszerűen azon meggyőződésnek adok kifejezést, hogy az ihletett profétai mondás: „Magyarország nem volt, hanem lesz” csak akkor fog beteljesülni, ha Magyarország népiskolái államiakká lesznek.

B. Agörögkeletiek iskolája. Fehértemplom szerb lakosai csak 1849-ben telepedtek le a város közelében fekvő Suhaj pusztán, honnan 1751-ben a városba költöztek, a mikor templomot és iskolát építettek. Hogy a tanítás mily alakban és ki által teljesített, azt adatok hiányában, biztosan meghatározni nem lehet. Nagyon valószínű azonban, hogy mint a gör. kel. vallásuaknál még ma is több helyen szokásban van, maga a pap tanított.

(Folyt. követc.)

Böngérfi János.

TANÜGYI SZEMLE.

Az osztrák tanítók passiv választóképessége a bécsi községtanácsnak f. é. ápril 24-én hozott határo-

zatával megtagadtván, mikor t. i. Huber polgári iskolai igazgatónak, bécsi községi képviselővé történt megválasztását semmisnek nyilvánítá, mivel nevezett igazgató-tanító mint községi hivatalnok a bécsi községi szabályzat értelmében passiv választóképességgel nem bír, miután a községi iskolák ellátása és gondozása (Besorgung) a község kötelmei közé tartozik és a tanítók kinevezése is a község hatáskörébe tartozik.

A birodalmi törvényszék a megválasztott Huber felebbezése folytán, a bécsi községtanácsnak ezen határozatát, mint az alkotmány által biztosított politikai választóképességre sérelmest, megváltoztatta, ítéletét következőkkel indokolva:

A birodalmi törvényszék a törvény megállapítása szerint a tanítói állást nem községi, hanem nyilvános közhivatalnak tekinti. Habár a község kötelezése is iskolák állításáról és fentartásáról gondoskodni, a tanítói hivatal maga még sem a község hivatala, miután annak ellátása kizárólag az alkalmazott tanítók és a nyilvános iskolák vezetésére rendelt hatóságok hatásköréhez tartozik. A község által történő kinevezés csak az országos iskolai hatóságok képviselőiben és nevében, mint meghatalmazott által történik és a tanítók kinevezésök által nem válnak községi hivatalnokokká, hanem nyilvános, köztisztviselőkké, mit leginkább bizonyít azon körülmény, hogy ha a tanítók valamely más község iskolájából lépnek szolgálatba, addigi szolgálatuk a népnevelés terén, szolgálati korpótlék és nyugdíj tekintetében, minden megrövidítés nélkül beszámítandó, miért is a tanítók csak a nyilvános tanítóság létszámához tartoznak.

LEVELEZÉS.

Selmeczbánya 1884. július hó 13.

Tekintetes szerkesztő úr!

Ma kaptam a „Népnevelők Lapja” két számát. Beörültem! Már egész bányász lettem itt e világhírű bányavárosban, majd hogy el nem felejtettem, hogy tanító vagyok — de az ön becses lapja erre is figyelmeztetett. Higyje el, jót tesz egy kissé kiverni fejünk-ből a mindennapi képzeteket, vagy tán nem kiverni, hanem háttérbe szorítani és ujaknak tért engedni — a nál szívesebben foglalkozunk aztán a régi megszokottakkal. Az itteni elemi iskolában a Gróó Vilmos-féle olvasókönyveket használják. Ez a könyv nagyon ügyesen van szerkesztve és egész a vidék igényeihez szabva. Hiába! nem lehet mindent egy kaptafára venni! Mit is csinálnának az itteni tót ajku gyermekek a mi olvasókönyveinkkel! És az itt szerzett tapasztalatok csak megerősítenek abban, amit már annyiszor mondtam a fővárosi iskolák tanítására nézve és különösen most is a beszéd- és értelemgyakorlatokra vonatkozólag. E vidéknek sok nevezetes helyei vannak. Kiváló figyelmet érdemel a Selmeczbánya és Hodrus közti fenyves, a hol dicső szabadságharcunk alatt magyar honvédek estek el és ott a fenyvesekben aluszszák örök álmukat. A Kárpát Egylet helybeli „Szivnya” egyesülete emléktáblával jelölte meg a helyet, hol a bajnokok, a hazát védelmezve, a legdicsőbb halállal haltak meg.

Minden évben a szünetek alatt, ha valahová kirándulok újra meg újra érzem, mily nagy hiány az nálunk tanítóknál, ha a hazát nem ismerjük jól. Igazi lelkesültséggel csak arról beszélhetünk, a mit jól megismertünk, és minél inkább ismerjük meg Magyarországot, annál forróbban szeretjük.

A helybeli Kálvária a legszebb egész Magyarországon, az egyes stációk képeit csak német és tót nyelvű feliratok magyarázzák, de már megkezdték a

magyar feliratokat is, kettő már el is készült. Az itteni erdészeti és bányászati akadémia növendékei még csak e hónap végével végzik be az iskolaévet. Nekik aug. és szeptemberben van szünetjük. Ennek oka a helyi viszonyokban és a különleges szakmájukban rejlik. Tejet, vaját jót és olcsót eszünk itt — az emberek sem olyan hamisak mint a fővárosban — szorgalmas, munkás nép, mely kevéssel is megelégedett. A felcsepperedett gyermeknek már itt jó hasznát veszik. Nem tudom az új ipartörvény, mely a gyermekekről is gondoskodik vonatkozással bir-e a bányászokra is. Az itteni nagy szivar gyárban csak fehér cseléd dolgozik, és csupán a felügyelet a férfiaké! Isten önnel!

Tisztelettel
Schön József.

IRODALOM.

Szerkesztőségünkhöz beküldetett: 15. A nagy-szebeni magv. kir. áll. népiskolák III. értesítője az 1883—84 tanévről. Kiadta: Téglás István igazgató-tanító. Jelen tanév folyamán a leányiskola felső leányiskolával bővített ki. A növendékek egészségi állapota ezen évben örvendetesen jó volt. Miután a növendékek tulnyomó része német anyanyelvű, a felsőbb osztályokban heti 2 órán át a német nyelv mint rendes tantárgy tanított; ugyszintén a háziipar is. A szegénysorsu növendékek közül 112 segélyezettett körülbelül 400 frt értékű ruhaneművel. Az intézetnek összesen 481 növendéke volt; 184 magyar, 219 német és 28 román. Az iskolai takarékpénztárba betett 193 növendékek összesen 402 frt 82 krt; kivett 64 növendék 132 frt 54 krt; a tanév végén volt a pénztárban 270 frt 28 kr.

16. Értesítő a B. gyarmati áll. elemi népiskola 1883—84 és fennállásának 10. év-folyamáról Közli: Kemény Gábor igazgató. Ez értesítő első szakasza „Adatok az iskola történetéhez és tíz évi fennállásának főbb eseményei” cím alatt a 10 évi fennállás alatt történeteket adja terjedelmesen elő. Hogy ezen idő alatt mikép folyt be az intézet a helyi fejlődési viszonyokra, erre nézve idézzük a következőket:

„A testi fejlődés, amennyiben az iskola mint tényező hozzájárul, örvendetesnek mondható; míg szellemi és erkölcsi téren nem lehetne épen kifogástalan egészséges haladást constátálni. A tanulási vágy s a kívánatos munkakedv nem fokozodik, pedig túlterhelhetetéről szó sem lehet: a nevelészet szabályokhoz mért „mérsekelt” fegyvertartást pedig szűkebb korlátok közé kellett vonni. — Csalódásnak vagy tulzásnak lehetne a dolgot mondani, de tudunkkal a többi helybeli iskolák sem dicsekednek kedvezőbb viszonyokkal; és ha igen akkor kárhoztatandó volna a takargatás. Mi kötelességnek tartjuk utalni a kelleténél gyakrabban tapasztalt tünetekre és egyelőre (?) annál a kérdésnél megállapodni vajjon a helyi, vagy az általános társadalmi viszonyokban keresendők-e az okok, a kútforrások?”

Mindenesetre üdvösnek tartanánk, ha az e téren való észleletek széles körben gyűjtetnének, napfényre hozatnának és az így nyert adatok adnának felvilágosítást és tájékoztatást serdülő nemzedékeink minden iránybani fejlődési állapotáról.

Figyelemre méltó ezenkívül a tantestült azon határozata is, mely szerint a zárvizsgálatok alkalmával szokásos „jutalmak” kiosztását — nevelészetit tekintetből — mellőzendőnek mondotta ki; annak fenntartásával azonban, hogy fedhetlen erkölcsi magaviselet,

ügyesség a szavalásban rajzban, szépirásban. tornászban és háziiparban, nyilvános dicséréssel és csak nemely esetben díjakkal tüntetessék ki és buzdítassék. *) Az intézetnek összesen volt 115 növendéke. Az iskolai takarékpénztárba 65 betevő összesen 43 frt 57 krt. gyűjtött.

17. A szegedi zsidó népiskola értesítője 1883—1884. Szerkesztette: (?). „Jelentés az 1883—84. tanévről” című szakaszában olvassuk, hogy az intézetnek ez évben összesen 630 növendéke volt. Ezután következik az iskola-épület leírása s annak belső berendezése.

Végül a tananyag beosztás, melynek legérdekesebb része a következő: „Az erkölcsi tudat emelésére az iskolai törvényeket a gyermekeknek év elején megmagyarázzuk és velők a következő alakban meg is tanultatjuk:

„Kelj kora reggel fel s tisztálkodjál alaposan:
Arcz, köröm és fog s nyak tiszta legyen s ragyogó.
Erre imádkozzál, tejedet megigya s ne feledj el
Semmit. Jókor eredi s menj egyenest s szaporán.”

Alább:

„Végzett munka után játszva pihenni be jó!
Csak ha beteg volnál szabad elmulasztani órát:
Hogyha felépülsz, majd hozz szüleidtől irást.”

Lapunk szűk tere nem engedi, hogy e kiforgatott magyarsággal s kín rimekkel irt erkölcsös verset egész terjedelmében közöljük. Azt azonban határozottan mondhatjuk, hogy e nehézkes és a gyermekre nézve érthetetlen mondatokban bővelkedő vers, vajmi keveset lendít a gyermekek erkölcsi tudatának (!) emel sére.

A tananyag beosztásban még a tornára vonatkozók költötték fel figyelmünket. Eltekintve attól, hogy az általánosan elfogadott „tornaszor” szó helyett az értesítőben mindig a „tornaszorlevény” szó használtatik, az egyes tornagyakorlatok felsorolása azon meggyőződést érleltettek meg bennünk, hogy maga az egész tornázás ügye nem valami fejlett állapotban lehet a szegedi zsidó népiskolában. Ilyen vezényszavak és gyakorlatok, mint: fejcsavarás (?), karszavarás, könyök hátra (!), balkéz jobb földre s fordítva, kar széjjel és összeütés és kéz dörzsölés (!?) — legalább nem engedik azt következtetni. Nem mulaszthatjuk el a szegedi zsidó népiskola érdemes tornatanítójának a Matolay Elek, mint a „nemzeti tornaegylet” elnöke által irt s még 1869-ben kiadott „Torna-szebkönyvet” figyelmébe ajánlani, melyből megtanulhatja legalább a helyes magyar vezényszavakat!

18. A kézdi vásárhelyi városi, állami-lag segélyzet községi elemi népiskola értesítője az 1883—4 tanévről Szerkesztette: M. Székely János igazgató. Az első cikk: „Minő befolyása van a roszt házi nevelésnek az iskolákra és a társadalomra?” mely szintén az igazgató tollából ered s a háromszékmegyei tanítótestület által 3 arany pályadíjjal jutalmazott mű, méltán felkelti figyelmünket. Író igen szakavatottan és hosszasan értekezik e kérdés felett, melyet végül következő szavakkal fejez be: „Nekem szilárd meggyőződésem, hogy a mit — Lederer A. szerint — Funke Brentano „La civilisation et ses loix” című művében Franciaországra nézve mond, az hazánkra is teljesen illik, t. i. Magyarország „az erkölcsi súlyedéstől csak akkor lesz megmentve, ha

*) Kérdjük a fenti tantestülettől, vajjon a nyelv tanban, földrajzban s egyéb hasonló tantárgyban szorgalmat és törekvést tanúsító növendék nem-e épügy dicséretre méltó, mint aki ügyesen mászni vagy kőfő kötni tud?
Szerk.

mindenki elég tudományt és tapasztalatot gyűjtött arra nézve, hogy gyermekeket jól nevelhessen!

A statisztikai kimutatás szerint az intézetnek 467 növendéke volt, kik nemzetiségre nézve mind magyarok voltak. Kezeltetett az intézetben iskolai takarékpénztár is és pedig 38 fiúnövendék 37 frt. 38 krt és 20 leánynövendék 38 frt. gyűjtött.

19. A Modor városi államilag segélyezett nyilvános polgári fiú- és leányiskola IX. értesítője. Közzé teszi: Baltzár Ágoston igazgató. E rendkívül vékony füzetkében alig találni valami figyelemre méltót: száraz adathalmaz az egész.

A tanulók létszáma a statisztikai kimutatás szerint — mely fölött ugyan még az elmúlt év száma áll az 1882—83. év — összesen 54 növendékből állott; ezek közül 12 magyar, 27 német és 15 tót.

20. A nyiregyházi ág. hitv. evang. elemi népiskolák értesítője az 1883—84. tanévről. Szerkesztette: Pazár István igazgató. A tanterület 21 tagból áll s ezekre 1390 tanuló esik, melyeknek feleresze tótajku; vallásra nézve 1298 ág. ev. 41 református, 21 kath. 16 g. kath. és 17 izraelita.

VEGYESEK.

— Ismételve kérjük mindazon tisztelt előfizetőinket, kik előfizetési díjikat egészben, vagy részben, nem fizették le, sziveskedjenek tartozásaikat mielőbb kiegyenlíteni, nehogy a lap elküldését az illetőkre nézve kénytelenek legyünk beszűntetni.

— A budapesti tanítói segélyegyesület pénztárosa aug. hónapban az egyesületi helyiségben (VII. Kazinczy utcai iskola) tartja hivatalos óráit és pedig aug. 1-jén d. u. 3—4-ig, 2-án d. e. 11—12-ig és d. u. 3—4-ig s végre 3-án d. e. 11—12-ig. — Egyébkor elintézhettek a pénztárt illető ügyek VIII. Külső Stáció utca 23. sz. a. Rigell Vince ur lakásán.

— A fővárosi tanács legutóbbi ülésén megállapította az elemi iskolai tanító személyzet jövő elhelyezését és munkabeosztását. E munkabeosztás már a tananyag és óraszám leszállítására való tekintettel készült, s a 2-ik elemi osztályban a torna- és kézi munkatanítás egészen elhagyatott, a többi leányosztályok kézimunkaórái is 6 órától 3 órára szállítottak le.

— A fővárosi iskolaszékek mandátuma, mely három évig tart, f. évi augusztus hóban lejár. A tanács előterjesztésére a közgyűlés kimondta, hogy az iskolaszékek ujjaalakítandók s a választás vezetésére Havas Ignác, esetleg Morlin Imre elnöke alatt 45 tagú bizottság küldetett ki.

— **Magyarosodunk.** A főváros környékének régi baja, hogy német. Tóth József pestmegyei tanfelügyelő kitaró buzgósággal és nagy szorgalommal dolgozik rajta, hogy orvosolva legyen ez a visszas helyzet. Minden törekvése oda irányul, hogy jól felszerelt, jó tanerőkkel ellátott iskolák keletkezzenek a német községekben, mint a magyarság biztos terjesztői. S neki bizonyára oroszlanrésze lesz abban, ha valaha sikerülni fog a hazafias munka és magyarrá lesz Budapestnek svábokkal telezőt környéke. Ime ma már Promontornak is új községháza, és szép új iskolája van, egészséges, világos, jól felszerelt tantermekkel, derék tanerőkkel, kik mindnyájan hivatásukul ismerik a magyarosodás terjesztését. Ez a két új épület mult héten nyerte fölszentelését a leányiskola vizsgája alkalmával. Az ünnepély Trefort Ágost miniszter és Földváry Mihály alispán arczképeinek leleplezésével vette kezdetét a község házában. Miután lelkes éljenzés között lehult a lepel a két arczképről, Földváry Mihály alispán a nála megszokott szónoki előadással megköszönte a kitüntetést. De ez nem volt az egyedüli meglepetés. A III. és IV. leányosztályban a vizsga megkezdése előtt leleplezték hangos éljenzések között, egy kis német leány szép magyar beszéde kíséretében, Tóth József tanfelügyelő, úgyszólván az iskola újabb megalapítójának arczképét. Valóban jól megérdemelt kitüntetés, a mely azonban még mindig nem éri föl azokat az érdemeket, melyeket a tanfelügyelő folytonosan szerez magának a magyarság terjesztése körül. Az ünnepélyt vig lakoma rekesztette be Gózon Gyula plébános vendégszerető házában, a pezsgős palacsokok durrógása közben megerédtek a tósztok, oly nagy számmal, hogy lehetetlen volna valamennyit felsorolnunk. Tóth József tanfelügyelő több sikerűt asztalbeszédében fejtegette a magyar iskola hivatását és éltette azokat, akik neki a magyar oktatás terjesztésében segítségére vannak.

— A Somogy megyei tanító-egyesület évi közgyűlését augusztus hó 6—7 napján fogja megtartani Csurgón, az állami

tanítóképző-intézet rajztermében. A közgyűlés programja: Augusztus 5-én délután 5 órakor választmányi gyűlés. Augusztus 6-án d. e. 8 órakor közgyűlés, melynek tárgyai: Elnöki megnyitó. Főjegyzői jelentés a mult évről. Pénztárnoki jelentés. A népiskola és a közegészségügy. Előadó Mátray Gy. képzőint. igazgató. A felnőttek tanítása a magyar beszéd elsajátítása érdekében. Előadó: Herczeg József népisk. igazgató. Törtek tanítása a népiskolában. Előadó: Puskás István községi tanító. Az olvasókönyv. Előadó: Szalóki Dániel, Vecsei Sándor, Bursics Ernő. Képviselők választása az 1885-dik évi III-ik országos képviselői tanítói gyűlésre. Délután a csurgói iskolák megtekintése. Augusztus 7-én d. e. 8 órakor a közgyűlés folytatása; Gyakorlati előadás a szőlőszet és borászat köréből. Előadó: Dezső Miklós szőlőszeti és borászati tanár. A természetrajz tanításának anyaga és módszertana a népiskolában. Előadó: Bárány Gyula kép. tanár. Milyen legyen az ismételő iskolások könyve falun és városban. Előadó: Vecsei Sándor, Szalóki Dániel, Bursics Ernő. A „Főnixsz” Biztosító társaság ajánlata. Előadó: Bárány Gyula kép. tanár Segélyezés. Jelentések. Indítványok.

— Az „ujvidéki jótékony szerb nőegylet” az összes szerb nőegyletek, kiállítási bizottságok, és a Magyar-osztrák monarchia különféle vidékéről való egyes szerb nők közreműködésével Ujvidéken szerb nemzeti és női kézműipar kiállítását rendez, a szerb népiskolai épületben, mely augusztus hó 3—18-ig fog tartani.

— **Tanítója ellen föllázadt falu.** Máramaros megye Petrova községének lakossága — mint levelezőnk írja — e hó 23-ikán megrohanván az iskola épületét, az ajtókat betörte, a bennlakó tanítónak összes ingóságait szekerekre rakta abból a czélból, hogy őt a községből kiebrudalja. E botránynak oka pedig abban rejlik, hogy a tanító kötelességéhez híven, jelentést tett az iskolakerülő gyermekekről, és hogy ennek alapján az illető szülők megzaboltattak. Jellemző, hogy ezen embertelen gaztetre maga a községi bíró buzdította a népet, a mennyiben a megelőző napon nyilvánosan kikiáltatta a faluszájával, hogy a nép gyűlön össze és vegyen magának elégtételt. A csendőrség hírére véve a botránynak, visszaszálásolta a tanítót és egyszermind jelentést tett az esetről, mely valószínűleg a bíró példás büntetésével fog végződni.

— **Tréfából szerencsétlenség.** A Muraközben rossz tréfából szerencsétlenség történt, Hajnal Bernát vratisineci tanítóval. A fiatal ember a mult héten a községi jegyző és segédjegyző társaságában a legvidámabb hangulatban poharazott. Egyszerre a jegyző csupa tréfából a szilvorium helyett egy üveg gyógyvizet tett az asztalra. A segédjegyzőt kinalták, hogy igyék. A tanító felkapta jegyzőnek sarokban levő fegyverét és ráfogva a segédjegyzőre, abban a hiszemben, hogy a puská nincs megtöltve, felhuzta a ravaszt és a fegyvert elsütötte s oly szerencsétlenül találta a segédet, hogy az rögtön eszméletlenül rogyott össze és daczára a gyors orvosi segélynek, néhány órai kinos szenvedés után meghalt. A szerencsétlen tanítót beszállították a csáktornyai fogházba.

— **A mikrotelefon.** Prosztaszevicz Lajos jul. 19-én mikrotelefonon hangversenyt mutatott be a budapesti közönségnek. A rendkívül érdekes produkción több szaktudós és hírlapíró volt jelen. A bemutatások igen jól sikerültek. A mikrotelefonon által különbözik az Edisonféle telefontól, hogy a hangot nemcsak az hallja, aki a fülkagylót tartja, hanem a teremben levő egész közönség.

— **Izgató tanító.** Pavlovitsz Konstantin lagerdorfi tanító a népet a magyarok ellen izgatván, állásától felfüggesztetett és ellene a fegyelmi eljárás elrendeltetett.

— **A Congo tartományok.** A nemzetközi Afrika-társaság nagy erélyvel készül megvalósítani tervét: egy új állam alapítását a Congo vidékén. Európa legtekintélyesebb államai pártolják ez eszmét. A térkép, amelyen a szervezendő vidék határai már meg vannak állapítva, éppen most jelent meg az Institute National de geographic nyomdájából. Készítője a tudós körökben ismert dr. Chavanne. A térkép az egyenlítőtől a déli szélesség hetedik fokáig és az atlanti Oceanótól a keleti hosszúság tizennyolczadik fokáig 31 állomást tüntet föl a folyókkal, tavakkal és hegyekkel együtt, eddig még el nem ért pontossággal és különös becsét az képezi, hogy a kiválóbb alakok által bejárt terület — Chaillu-tól kezdve (1856) egész napjainkig vonalakkal van kitüntetve.

Szerkesztői üzenetek.

E. L. úrhölgynek Budapesten. Az egyletből való kilépésnek bejelentése az egyleti elnökhöz, Falva y Antal úrhoz intézendő. — J. A. úrnak Alsó-Lendván. A kéziratot vettük, legközelebb reá kerül a sor.

KIADÓ LAPTULAJDONOS:
A „NÉPNEVELŐK BUDAPESTI EGYESÜLETE.”
FELELŐS SZERKESZTŐ:
TANOSIMRE.

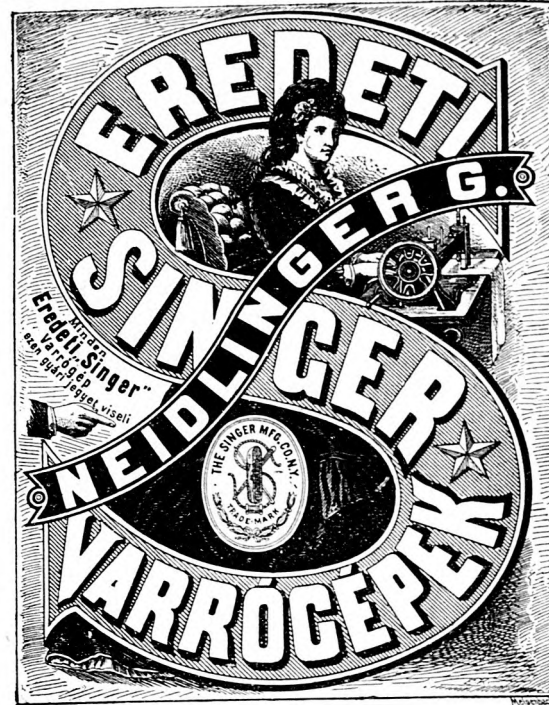
Pályázat!

A zólyom-lipcei „Gizela“ munkás árvaházban betöltendő két segédtanítói állomásra ezennel pályázat hirdettetik. A segédtanító kötelessége és javadalmazása az intézet alapszabályainak 20., 21., 22., 23. §-aiban foglaltatnak. 20. §. A segédtanítók kötelessége a reájuk bízott család növendékeit az igazgató fővezetése alatt s utasítása szerint nevelni és vezetni úgy az iskolai, mint a házi életben és a munkában. E célból a segédtanítóknak saját családbeli növendékeikkel egészen együtt kell élniök, azaz velök együtt lakni, velök közösen étkezni, mindenemű mezei, kerti s egyéb munkát a növendékekkel közösen végezni, s azokat a munkában saját példájukkal s utmutásukkal gyakorlatilag is oktatni (azonban mindig szem előtt tartva, hogy az árvaházban a munka nem cél, hanem csak eszköze az erkölcsi nevelésnek,) a tanórákban az igazgató által a reájuk bízott osztályban és tantárgyakban tanítani; s végre az erkölcsiségre, rendre, pontosságra, tisztaságra és szorgalomra való szigorú örködés mellett gyengéd szeretettel banni növendékeikkel. 21. §. Egy segédtanító fizetése: lakáson, étkezésen, mosáson és szolgálaton felül, 200 frt. A felügyelő bizottság jogosítva van a magukat kitiűtetett tanítóknak az intézet anyagi állapotához mért évi rendkívüli fizetés-javítást adni. 22. §. Segédtanítókul csak nőtlen egyének alkalmazhatók, s kötelesek egész életmódjukat az intézet nevelési s házi rendjéhez alkalmazni. 23. §. Mindenik segédtanító évenként 14 napi szabadsági időt vehet ki, az igazgatóval egyetértőleg megállapítandó időben. Az intézetből való végleges eltávozás 3 havi kölcsönös felmondáshoz van kötve. A zenében jártások előnyben részesülnek. **Az árvaház tan- és társalgási-nyelve kizárólag magyar!** Az állomás ki-nevezés után azonnal elfoglalandó. A pályázni kívánók okleveles tanítók „Gizela“ munk. árvaház felügyelő-bizottságához intézett, s okmányokkal kellően felszerelt kérvényeiket f. évi július hó végéig küldjék alulírotthoz, Zólyom-Lipcsére.

Besztercebányán 1884. évi junis hó 26-án.

Lehoczky Eggyed,

orsz. képviselő s a felügyelő bizottság elnöke.

Budapestben csak a **NEW-YORKI**
Singer társulat vezérigynöke

NEIDLINGER G.

által váczli utcaza 26. sz. rendelhetők.

Más nevű varrógépeskereskedőknek, helyben vagy más-hol Magyarországon, az eredeti Singer varrógépek ismét-elárúsítás végett nem adatnak; s másoktól a Singer név visszaélé-ével kereskedésbe hozott gépek csak **utánzott** német vagy bécsi gyártmányok.

NEUMAYER EDE

ajánlja a

középiskolai tanár és népiskolai tanító urak

becses figyelmébe

k ö n y v n y o m d á j á t,

mely a

legtetszetősebb betűkkel

és a

legczélszerűbb nyomdai szerelvényekkel levén ellátva,

képesítve van mindennemű

nyomdászati munkát

a legizlésesebben előállítani.

Az árakat a legjutányosabban számítja és t. megrendelőit gyorsan és kifogástalanul elégíti ki.

Üzleti helyiség:

Budapest, Ó-utcaza 2. szám,
(Ipar-udvar.)

Nyomatott Neumayer Ede, Budapest, ó-utcaza 2. sz. (Iparudvar.)